

Vloga šolske inšpekcije v primerih nasilja

✍ Jurij Šink

Nasilje v šoli ni nov pojav, res pa je, da se ta tematika v družbi v zadnjih letih pojavlja pogosteje, kar bi lahko pripisali večji osveščenosti vseh udeležencev, večjemu zavedanju pravic udeležencev izobraževanja in njihovih staršev oz. zastopnikov ter tudi večjemu zanimanju medijev.

Primerjave števila domnevnega nasilja izpred deset ali več let ter danes ni mogoče narediti, natančneje ga je mogoče spremljati le v zadnjih nekaj letih, pri čemer pa se pojavi nasilja povečujejo iz leta v leto. S takimi primeri se srečuje tudi šolska inšpekcija, kjer ugotavljamo naraščanje domnevnih primerov nasilja. Vloga inšpekcije je nadzorstvena, saj inšpektorji izvajamo nadzor nad izvajanjem oziroma spoštovanjem zakonov in drugih predpisov od predšolskega obdobja do konca srednje šole, vključno z izobraževanjem odraslih in višjimi šolami. Skupaj gre za nekaj manj kot 1400 zavodov.

Vrste inšpekcijskih nadzorov so tri: redni, izredni in ponovni. Kadar govorimo o domnevnem nasilju, gre skoraj izključno za izredne nadzore, to so tisti, ki niso načrtovani, saj se na inšpektorat obrnejo neposredno tisti, ki so zaznali domnevno nasilje ali bili v njem udeleženi. Med pobudniki nadzorov so največkrat starši, zakoniti zastopniki, pogosto tudi druge ustanove, npr. policija ali centri za socialno delo. Nove domnevne primere nasilja lahko odkrije inšpektor tudi med samim nadzorom in jih potem obravnava po uradni dolžnosti.

Inšpektor se pobude loti v skladu z zakonom o inšpekciji in šolski inšpek-

ciji, na podlagi katerih ima pravice in dolžnosti za ukrepanje. Pobude za inšpekcijski nadzor v primeru nasilja se na grobo delijo na primere fizičnega in psihičnega nasilja, in sicer s strani strokovnih delavcev oziroma med vrstniki samimi.

“Naraščajo pobude psihičnega nasilja, najpogosteje gre za domnevno psihično ali verbalno nasilje učiteljev nad učenci, grožnje, kričanje, ustrahovanje; med domnevnimi fizičnimi pa so najpogostejše različne oblike telesnega nasilja, pa tudi primeri domnevnega spolnega nasilja.”

V letu 2010 je bilo 9 pobud zaradi domnevnega medvrstniškega nasilja, v letu 2014 13, v letu pred tem 17. V primerjavi s temi podatki je primerov domnevnega nasilja učiteljev oziroma drugih strokovnih delavcev nad otroki več, in sicer je bilo teh primerov v letu 2010 skupaj 29, v letu 2013 pa 28. Termin ‘domnevno nasilje’ se v inšpekcijskem postopku uporablja, dokler ni ugotovljeno nasprotno stanje in je nasilje potrjeno. Bolj skrb zbudajoč podatek je, da je bilo od 29 pobud v letu 2010 potrjenih 15 (52 %), v letu 2013 pa je bilo takih 19 (67 %). Največ pobud prihaja iz osnovnih šol, in sicer več kot 80 %, v približno enakem deležu pa so potem razdeljeni vrtci in srednje šole. To bi lahko razložili tudi s trajanjem izobraževanja, ki je v osnovni šoli v povprečju več kot enkrat daljše kot v srednji šoli in daljše kot v vrtcih. Neprijetno dejstvo je, da je delež pobud domnevnega nasilja v vrtcih in srednjih šolah skoraj izenačen, saj gre v vrtcu za najmlajše in najboljčutljivejše otroke, ki bi morali biti še v posebej varnem okolju. Število pobud o domnevnih primerih nasilja se je v letu 2015 občutno pove-

čalo, in sicer je inšpektorat obravnaval do konca oktobra že 79 pobud, s čimer je delež iz preteklih let bistveno presežen. Potrjenih primerov nasilja je bilo v tem obdobju 29, kar pomeni, da je skoraj 37 % pobud upravičenih, to pa je vseeno nižji odstotek kot v prej omenjenih letih.

Število pobud, ki jih prejme inšpektorat in so povezane z domnevnimi primeri nasilja, je približno 7 % od vseh. Naraščajo pobude psihičnega nasilja, najpogosteje gre za domnevno psihično ali verbalno nasilje učiteljev nad učenci, grožnje, kričanje, ustra-

hovanje; med domnevnimi fizičnimi pa so najpogostejše različne oblike telesnega nasilja, pa tudi primeri domnevnega spolnega nasilja.

Kakšne pa so pristojnosti inšpektorja, ko potrди primer nasilja? Ukrepi so odvisni od teže kršitve. Inšpektor lahko:

- ravnatelju izreče opozorila, če presodi, da je to zadosten ukrep;
- ravnatelju lahko predlaga uvedbo disciplinskega postopka zoper delavca;
- predlaga ravnatelju uvedbo postopka za prenehanje pogodbe o zaposlitvi;
- predlaga ravnatelju razrešitev pomočnika ravnatelja ali vodje podružnice;
- predlaga svetu šole razrešitev ravnatelja;
- seznaní ustanovitelja z ugotovljenimi kršitvami;
- odstopi zadevo pristojnemu organu (npr. policiji);

- prijavi kaznivo dejanje.

Kadar gre za kršitve, ki terjajo določen čas za odpravo, ravnatelj kot odgovorna oseba o tem poroča inšpektoratu, ta pa lahko izvede tudi ponovni nadzor in na šoli sam preveri, ali so bili ukrepi res spoštovani.

Inšpektorji med nadzori ugotavljamo, da so šole vedno bolj pripravljene na pojave morebitnih primerov nasilja in njegovo reševanje. Osnovne šole imajo npr. izdelane obvezne vzgojne načrte, pogosti pa so tudi različni protokoli in smernice za odkrivanje, preprečevanje in obravnavo nasilja. Če so dokumenti nastali v samih šolah z intenzivnim vključevanjem vseh strokovnih delavcev, potem vsi na šoli vedo, kako se spoprijeti s tem pojavom in ga odkrito reševati. Poudariti je treba, da smernice, ki morda delujejo na eni šoli, ne bodo uspešne na drugi, zato je dobro, da jih šole pripravljajo same. Večjo občutljivost glede nasilja naj bi prinašala tudi novela Zakona

o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, ki sicer že zdaj v drugem členu dobro opredeljuje cilje vzgoje in izobraževanja.

Če bi sklepali po številu pobud, ki jih inšpektorat prejme, bi lahko ugotovili, da primeri domnevnega nasilja naraščajo, vendar pa istočasno upada odstotek potrjenih pobud. Zavedati pa se je treba, da ima inšpektorat vpogled samo v tiste zadeve, ki jih je prejel v obravnavo. Če je nasilje skrito, prikrito in ga nihče ne prijavi, ga tudi nihče ne more odkriti. Čeprav število potrjenih pobud upada, pa sem prepričan, da je bolje vsak primer preveriti in ovreči vsak sum, da se je zgodilo nekaj, kar v vzgojno-izobraževalno ustanovo ne spada. Zato je napačno vsakršen sum na nasilje prikrivati, saj če nasilje ostane neraziskano in neodkrto, daje to nasilnežu moč, da ga izvaja tudi v prihodnje. To pa je tisto, proti čemur se mora bojevati vsa družba, tudi inšpektorat. ■

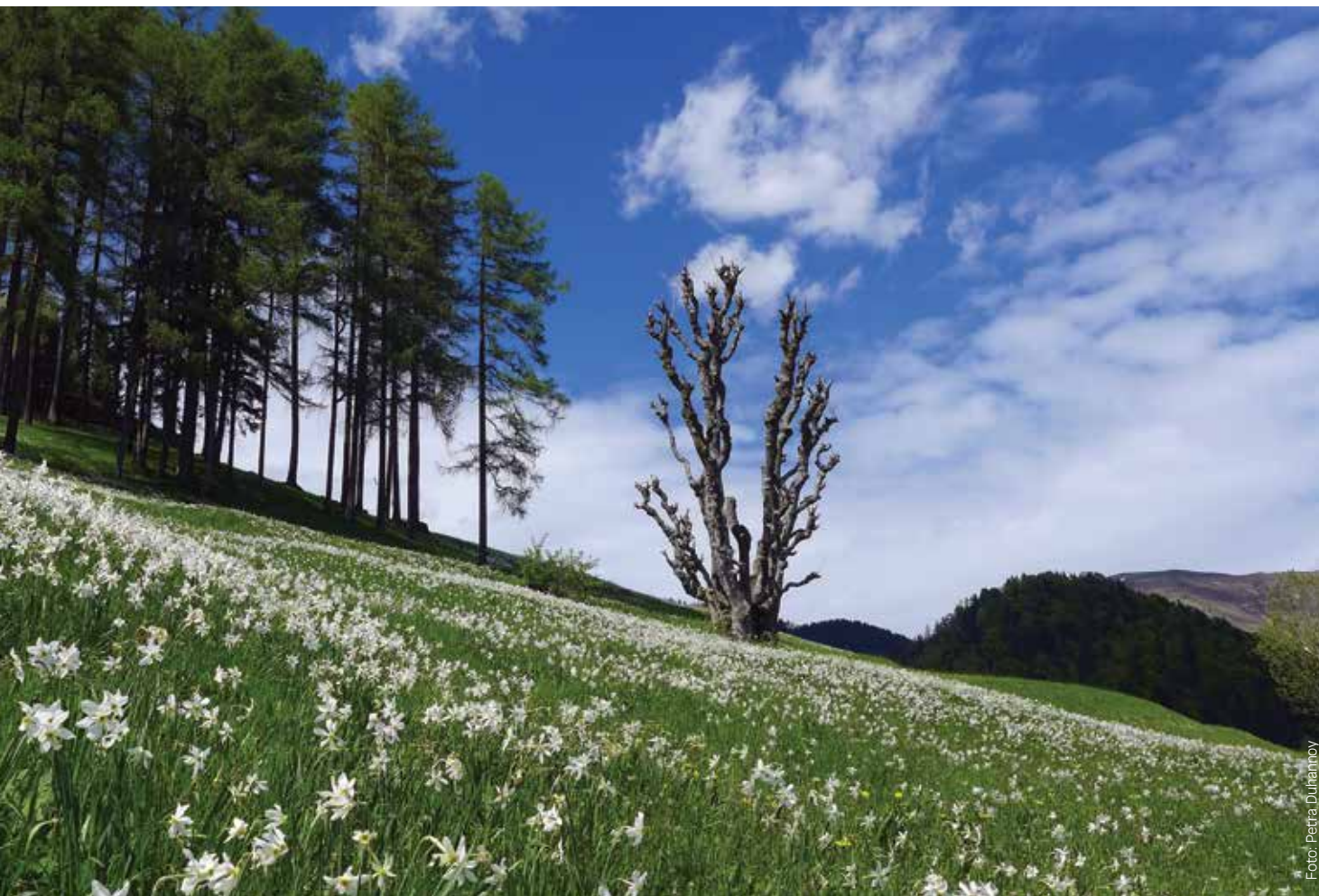

Foto: Petra Duhannoy